

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Zielonej Górze

LZG.410.001.05.2018
P/18/001

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Zielonej Górze
ul. Podgórna 9a, 65-213 Zielona Góra
T +48 68 410 66 00, F +48 68 410 66 39
lzg@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/18/001 – Wykonanie budżetu państwa w 2017 r.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Zielonej Górze
Kontroler	Anna Huziej, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli numer LZG/9/2018 z dnia 05.01.2018 r. (dowód: akta kontroli str. 1)
Jednostka kontrolowana	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gubinie (dalej: <i>MOPS</i> lub <i>Ośrodek</i>) ul. Gdańska 17, 66-620 Gubin
Kierownik jednostki kontrolowanej	Teresa Dziedzic, Kierownik MOPS, od 1 sierpnia 1990 r. (dowód: akta kontroli str. 2)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna¹

Dotacje na realizację zadań zleconych z zakresu administracji rządowej, objętych szczegółowym badaniem w toku kontroli, tj. wsparcia rodziny w ramach Programu Rodzina 500+ (dalej: *świadczenie wychowawcze*) oraz świadczeń z funduszu alimentacyjnego zostały wydatkowane zgodnie z przeznaczeniem i terminowo rozliczone.

Sprawozdania (Rb-50) przekazano terminowo oraz zaprezentowano w nich prawidłowe dane. Terminowo przekazywano również sprawozdania z realizacji zadań objętych szczegółowymi badaniami w toku kontroli.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły zwłoki w podejmowaniu działań mających na celu wyegzekwowanie nienależnie pobranych świadczeń wychowawczych.

¹ W kontroli wykonania budżetu państwa w 2017 r. Najwyższa Izba Kontroli stosuje następujące oceny: pozytywna, negatywna, a w przypadku gdy nie zostaną spełnione kryteria ani dla oceny pozytywnej, ani dla oceny negatywnej stosowana będzie ocena opisowa.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

W 2017 r. MOPS otrzymał dotacje na realizację zadań własnych i zadań zleconych z zakresu administracji rządowej w łącznej kwocie 15.173,5 tys. zł, z której wykorzystano 14.761,3 tys. zł (tj. 97,3%), w tym:

- dotacje z budżetu państwa na realizację zadań własnych w kwocie 1.328,2 tys. zł; z której wykorzystano 1.320 tys. zł² (tj. 99,4%),
- środki na realizację zadań własnych otrzymane z Funduszu Pracy w kwocie 29,5 tys. zł, które zostały wykorzystane w całości na dofinansowanie wynagrodzenia dla dwóch asystentów rodziny,
- dotacje z budżetu państwa na zadania zlecone z zakresu administracji rządowej i inne zadania zlecone ustawami w kwocie 13.815,8 tys. zł, z której wykorzystano 13.411,8 tys. zł (tj. 97,1%)³.

(dowód: akta kontroli str. 3-5)

1. Prawidłowość wykorzystania i rozliczenia dotacji

W toku kontroli szczegółowym badaniem objęto dotacje otrzymane na realizację zadań zleconych z zakresu administracji rządowej i innych zadań zleconych ustawami w rozdziałach:

✓ 85501 *Świadczenie wychowawcze*, otrzymana dotacja w łącznej kwocie 8.029,8 tys. zł została wykorzystana w kwocie 7.649,9 tys. zł (tj. 95,3%),

✓ 85502 *Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego* (w zakresie funduszu alimentacyjnego), z otrzymanej dotacji w kwocie 5.685,5 tys. zł wykorzystano 5.662,8 tys. zł (tj. 99,6%). Kwota wykorzystana na wypłatę świadczeń z funduszu alimentacyjnego wyniosła 651,2 tys. zł i stanowiła 11,8% kwoty wydatkowanej na wypłatę świadczeń⁴ w rozdziale 85502.

Kwoty wykorzystane na realizację zadań w zakresie świadczenia wychowawczego i zadań w rozdziale 85502 stanowiły 57% i 42,2% ogólnej kwoty dotacji wydatkowanych na realizację zadań zleconych z zakresu administracji rządowej i innych zadań zleconych ustawami⁵.

(dowód: akta kontroli str. 3-15)

Niewykorzystane dotacje w łącznej kwocie 402,6 tys. zł⁶ zostały zwrócone z zachowaniem terminu określonego w art. 168 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁷.

(dowód: akta kontroli str. 31-36)

² Dotacje te zostały wykorzystane m.in. na opłacenie składek na ubezpieczenie zdrowotne za 116 osób pobierających zasiłki stałe, wypłatę zasiłków okresowych dla 185 rodzin, wypłatę zasiłków stałych dla 125 osób, dofinansowanie wynagrodzenia 16 pracowników oraz dodatku z tytułu pracy socjalnej w środowisku dla 8 pracowników, opłacenie posiłków w szkole dla 151 dzieci i wypłatę zasiłku celowego na zakup żywności dla 154 osób, dofinansowano wynagrodzenie dwóch asystentów rodziny.

³ Środki te zostały przeznaczone na opłacenie składek na ubezpieczenie zdrowotne za 62 osoby otrzymujące świadczenie pielęgnacyjne i specjalny zasiłek opiekuńczy, wypłatę wynagrodzenia za sprawowanie opieki dla pięciu opiekunów prawnych, wypłatę zasiłków dla dwóch rodzin poszkodowanych przez Orkan „Ksawery”, wypłatę świadczenia wychowawczego (średnio miesięcznie), wypłatę zasiłków rodzinnych dla 907 dzieci i świadczeń z funduszu alimentacyjnego dla 164 dzieci, wypłatę jednorazowego świadczenia „za życiem” dla dwóch osób.

⁴ Wypłata świadczeń łącznie z opłaceniem składek na ubezpieczenie społeczne za świadczeniobiorców.

⁵ Kwota wydatkowana na wypłatę świadczeń z funduszu alimentacyjnego stanowiła 4,8% dotacji wykorzystanej na realizację zadań zleconych z zakresu administracji rządowej.

⁶ 85501 – 379,9 tys. zł; 85502 – 22,7 tys. zł.

⁷ Dz. U. z 2017 r. poz. 2077.

Ośrodek przekazał (w maju 2016 r.) do Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego (dalej: *LUW*) informacje o przewidywanym wykonaniu i projekt planu na 2017 r. w zakresie wydatków na świadczenia wychowawcze i świadczenia z funduszu alimentacyjnego.

Natomiast w ciągu roku MOPS przedkładał comiesięcznie do *LUW* *monitoring potrzeb* w zakresie świadczenia wychowawczego i świadczeń z rozdziału 85502 obejmujący wysokość świadczeń i kosztów obsługi na dany miesiąc w podziale na daty płatności świadczeń dla osób uprawnionych oraz planowane wydatki na świadczenia i koszty obsługi na dwa kolejne miesiące.

(dowód: akta kontroli str. 34-36, 76-79, 196)

MOPS nie składał do Urzędu Miejskiego w Gubinie (dalej: *Urząd*) wniosków o przekazanie dotacji na realizację zadań w zakresie świadczeń wychowawczych oraz zadań określonych w rozdziale 85502 klasyfikacji budżetowej. Środki na ten cel były przekazywane przez Urząd w okresach miesięcznych (od jednej do pięciu transz – na świadczenie wychowawcze i od trzech do siedmiu transz - na świadczenia w rozdziale 85202). MOPS nie kierował do Gminy wniosków o dodatkowe środki ani o przyspieszenie przekazywania środków.

(dowód: akta kontroli str. 31-36)

1.1. Świadczenie wychowawcze

W 2017 r. do MOPS wpłynęło łącznie 1.167 wniosków o przyznanie świadczenia wychowawczego, z których 888 zostało rozpatrzonych pozytywnie, 65 rozpatrzono negatywnie z powodu przekroczenia wysokości dochodu uprawniającego do otrzymania świadczenia, określonego w art. 5 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci⁸, natomiast 60 wniosków zostało rozpatrzonych w części negatywnie (odmówiono przyznania świadczenia na pierwsze dziecko, a przyznano świadczenia na kolejne dzieci)⁹.

(dowód: akta kontroli str. 37)

W 2017 r. MOPS wydał ogółem 1.116 decyzji w sprawach dotyczących świadczenia wychowawczego, w tym 935 decyzji przyznających prawo do świadczenia wychowawczego, na podstawie których wypłacono 15.128 świadczeń wychowawczych na łączną kwotę 7.535,1 tys. zł (kwota po uwzględnieniu zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za 2017 r.). Kwota świadczeń wypłaconych w 2017 r. była niższa od kwoty zaplanowanej na ten cel, tj. 7.552,8 tys. zł i wyższa od kwoty wypłaconej w 2016 r., która wynosiła (po uwzględnieniu zwrotu nienależnie pobranych świadczeń) 5.532,5 tys. zł

(dowód: akta kontroli str. 38, 42-43, 139-155)

Kierownik MOPS wyjaśniła, że w jej ocenie przyczyną powyższego może być m.in. wzrost najniższego wynagrodzenia, co spowodowało przekroczenie w rodzinach kryterium dochodowego uprawniającego do świadczeń na pierwsze dziecko, podejmowanie przez osoby z terenu działania MOPS pracy za granicą i korzystanie za granicą z tych świadczeń, wprowadzenie obowiązku dołączania do wniosków składanych przez osoby samotnie wychowujące dzieci odpisu prawomocnego orzeczenia sądu zobowiązującego jednego z rodziców do ponoszenia całkowitych kosztów utrzymania dziecka, czego skutkiem była rezygnacja wielu osób samotnie wychowujących dzieci z ubiegania się o to świadczenie. Kierownik MOPS wskazała również, że zaplanowanie wydatków na ten cel na 2017 r. było utrudnione m.in. z

⁸ Dz. U. z 2017 r. poz. 1851, ze zm.

⁹ Pozostałe 154 wnioski załatwiono w następujący sposób: 5 przekazano według właściwości, 132 przekazano do Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej, 8 pozostawiono bez rozpatrzenia, a 9 pozostało do rozpatrzenia w 2018 r.

uwagi na fakt, że w 2016 r. świadczenia te nie były wypłacane przez cały rok oraz problemy z określeniem liczby rodzin, które zechcą skorzystać z przysługującego im prawa w tym zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 39-41)

W toku kontroli badaniem objęto łącznie 40 wniosków o przyznanie świadczenia wychowawczego, złożonych w 2017 r. i rozpatrzonych pozytywnie (tj. 4,5% wniosków rozpatrzonych pozytywnie)¹⁰ w wyniku czego ustalono m.in., że:

➤ wnioski były kompletne (dołączono do nich dokumenty, o których mowa w art. 13 ust. 4 i 17 ustawy o pomocy państwa w wychowaniu dzieci) oraz spełniały wymogi określone w art. 13 ust. 3 ww. ustawy;

➤ wnioski (uprawnienia) były weryfikowane w oparciu o systemy informatyczne, tj. PESEL (bądź na podstawie załączonych skróconych odpisów aktu urodzenia) oraz dane uzyskane z Ministerstwa Finansów i Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (w sytuacji gdy o przyznaniu świadczenia decydowała wysokość dochodu), stosownie do art. 17 ust. 1 wyżej powołanej ustawy;

➤ decyzje w sprawie przyznania świadczeń na okres świadczeniowy kończący się 30 września 2017 r. zostały wydane, z zachowaniem terminów określonych w art. 35 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego¹¹, a decyzje w sprawie przyznania świadczeń na okres od 1 października 2017 r. do 30 września 2018 r. zostały wydane z zachowaniem terminu określonego w art. 21 ust. 4 i 5 ustawy o pomocy państwa w wychowaniu dzieci;

➤ we wszystkich zbadanych przypadkach świadczenia przyznano w formie pieniężnej, wypłacono terminowo i w kwocie wynikającej z decyzji. W 2017 r. na podstawie zbadanych decyzji wypłacono świadczenia wychowawcze w łącznej kwocie 73.682,90 zł.

(dowód: akta kontroli str. 44-49)

W 2017 r. MOPS przeprowadził dwie kontrole wykorzystania świadczenia wychowawczego. Podstawą przeprowadzenia kontroli były informacje przekazane przez małżonków osób pobierających świadczenia, które dotyczyły wykorzystywania świadczenia niezgodnie z przeznaczeniem oraz pobierania świadczenia przez rodzica, z którym dziecko nie zamieszkuje.

MOPS potwierdził uzyskane informacje poprzez przeprowadzenie rodzinnych wywiadów środowiskowych oraz rozprawy administracyjnej i podjął następujące działania:

a) uchylono decyzję w sprawie przyznania świadczenia rodzicowi, z którym dziecko nie zamieszkuje i ustalono nienależnie pobrane świadczenia wychowawcze w kwocie 500 zł.

b) zmieniono formę wypłaty świadczeń, w łącznej kwocie 1.000 zł, z pieniężnej na rzeczową lub opłacania usług, w ten sposób, że w dniu wypłaty świadczenie wychowawcze zostanie pobrane przez asystenta rodziny i po ustaleniu bieżących potrzeb dzieci zostanie wydatkowane na zakup niezbędnych przedmiotów i usług. Asystent rodziny będzie zobowiązany do przedłożenia dokumentów potwierdzających dokonanie zakupów do 10 dnia każdego następnego miesiąca kalendarzowego. Decyzja została wydana 14 lipca 2017 r., w miesiącu sierpniu 2017 r. wypłacono świadczenia w formie określonej w decyzji, natomiast we wrześniu 2017 r. świadczenie wypłacono częściowo w formie rzeczowej – 500 zł, a pozostałą kwotę (500 zł) wypłacono w formie pieniężnej.

(dowód: akta kontroli str. 50-60)

¹⁰ W tym 20 wniosków dotyczących I okresu świadczeniowego, kończącego się 30.09.2017 r. (wszystkie wnioski złożone w okresie sierpień-wrzesień) i 20 dotyczących II okresu świadczeniowego, trwającego od 01.10.2017 r. do 30.09.2018 r.

¹¹ Dz.U. z 2017 r. poz. 1257, ze zm.

Kierownik MOPS wyjaśniła, że rodzina zasygnalizowała asystentowi rodziny, że wypłacenie świadczenia wychowawczego w bonach towarowych na łączną kwotę 1.000 zł powoduje trudności z regulowaniem bieżących opłat za utrzymanie mieszkania i brak możliwości zakupienia synowi biletu miesięcznego do szkoły. Po analizie aktualnej sytuacji materialnej oraz bieżących potrzeby rodziny stwierdzono, że kierując się interesem strony zasadne będzie wypłacenie we wrześniu świadczenia w kwocie 500 zł w formie rzeczowej (bony towarowe), a pozostałej kwoty 500 zł w formie pieniężnej. Decyzja nie została zmieniona z uwagi na fakt, że dotyczyło to ostatniego miesiąca okresu świadczeniowego.

(dowód: akta kontroli str. 39-41)

Na okres świadczeniowy 2017/2018 małżonkowi strony przyznano świadczenie w formie pieniężnej.

(dowód: akta kontroli str. 50-51, 58-59)

Kierownik MOPS wyjaśniła, że *asystent rodziny stwierdził, że sytuacja w rodzinie uległa poprawie i dlatego uznano, że właściwym rozwiązaniem będzie przyznanie świadczenia w formie pieniężnej. Jednocześnie rodzina pozostaje pod opieką asystenta.*

(dowód: akta kontroli str. 39-41)

Nie przeprowadzano innych, poza wyżej opisanymi przypadkami, kontroli wykorzystania świadczenia wychowawczego.

(dowód: akta kontroli str. 50-51)

Kierownik MOPS wyjaśniła, że *przegląd środowiska korzystającego ze świadczeń dokonywany na bieżąco przez pracowników socjalnych nie wykazał konieczności przeprowadzenia kontroli w tym zakresie u innych rodzin.*

(dowód: akta kontroli str. 39-41)

W 2017 r. MOPS wydał łącznie 14 decyzji w sprawie zwrotu nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego na łączną kwotę 24.550 zł, z której umorzono 13.045 zł. Do dnia 31.12.2017 r. uregulowana została kwota 9.645 zł (w tym: 9.095 zł w formie wpłat, a 550 zł w formie potrąceń ze świadczeń). Według stanu na dzień 31.12.2017 r. do uregulowania pozostała kwota 1.860 zł

Podstawą stwierdzenia nienależnie pobranego świadczenia było m.in.: dostarczenie (np. w związku z postępowaniem o przyznanie świadczeń rodzinnych na nowy okres zasiłkowy) dokumentów potwierdzających podjęcie pracy i osiąganie dochodu na osobę w rodzinie w wysokości przekraczającej kwotę określoną w przepisach uprawniającą do uzyskania świadczenia i weryfikacja wydanej decyzji w sprawie ustalenia świadczenia wychowawczego pod kątem poprawności ustalenia dochodu.

(dowód: akta kontroli str. 61-65)

Stan należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń wychowawczych przedstawiał się następująco:

a) na dzień 31 marca 2017 r. – 750 zł (w tym 500 zł potrącenia ze świadczeń i raty z terminem przypadającym na okres od marca do sierpnia 2017 r. oraz kwota 250 zł rata, której termin płatności upłynął 28.02.2017 r., rata została uregulowana w dniu 6 kwietnia 2017 r. po wystosowaniu przez MOPS wezwań do zapłaty),

b) na dzień 30 czerwca 2017 r. – 350 zł (rata w kwocie 150 zł z terminem płatności do 29 maja 2017 r. uregulowana 17 lipca 2017 r. oraz rata w kwocie 200 zł z terminem płatności do 28 czerwca 2017 r. uregulowana w dniu 23 sierpnia 2017 r. Wezwanie do zapłaty kwoty 350 zł skierowano 5 lipca 2017 r.),

c) na dzień 30 września 2017 r. – 500 zł (kwota rozłożona na raty płatne w okresie od października 2017 r. do lutego 2018 r.);

d) na dzień 31 grudnia 2017 r. – 1.860 zł (w tym: 160 zł rata płatna do 31 grudnia 2017 r., która została uregulowana w dniu 8 stycznia 2018 r.; 600 zł do potrącenia ze świadczeń w okresie od stycznia do marca 2018 r., 400 zł kwoty z terminem zapłaty w styczniu, lutym i kwietniu 2018 r., termin zapłaty należności w łącznej kwocie 700 zł upłynął w okresie od października do grudnia 2017 r.).

(dowód: akta kontroli str. 66-67)

Dwie osoby, dla których wydano decyzje w sprawie zwrotu nienależnie pobranego świadczenia¹² nie uregulowały w wymaganym terminie należności w łącznej kwocie 800 zł (w przypadku należności na kwotę 500 zł termin ten upłynął 31.10.2017 r.; a należność w kwocie 300 zł była rozłożona na trzy raty, po 100 zł każda, płatne w listopadzie i grudniu 2017 r. oraz styczniu 2018 r.). W obu przypadkach wezwania do zapłaty wystawiono w dniu 16 stycznia 2018 r.

(dowód: akta kontroli str. 61-65)

Kwota należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń wychowawczych wykazana w sprawozdaniach rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu świadczenia wychowawczego sporządzonych na dzień 31 marca 2017 r., 30 czerwca 2017 r. i 30 września 2017 r. różniła się od faktycznej kwoty należności (na dzień 31 marca kwota należności wynosiła 750 zł, a w sprawozdaniu wykazano 9.795 zł; na dzień 30 czerwca należności z tego tytułu wynosiły 350 zł, a w sprawozdaniu wykazano 9.495 zł; na dzień 30 września należności wynosiły 500 zł; a w sprawozdaniu wykazano 9.545 zł).

(dowód: akta kontroli str. 68)

Referent w dziale świadczeń rodzinnych w MOPS¹³ wyjaśnił, że w sprawozdaniach rzeczowo-finansowych (...) w stanie należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń uwzględniano również należności, które zostały umorzone. Sprawozdania te są generowane przez system automatycznie i dane wykazywane w sprawozdaniu w tym zakresie nie były weryfikowane. Począwszy od miesiąca października błąd ten został poprawiony przez autorów programu w sprawozdaniu wykazywany jest odrębnie stan należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń wychowawczych oraz umorzone należności z tego tytułu.

(dowód: akta kontroli str. 69-74)

Kwota należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń wychowawczych wykazana w sprawozdaniu na dzień 31 grudnia 2017 r. była zgodna ze stanem faktycznym.

(dowód: akta kontroli str. 68)

MOPS otrzymał dotację na realizację zadań w zakresie świadczenia wychowawczego w łącznej kwocie 8.029,8 tys. zł, z której wykorzystano 7.649,9 tys. zł, w tym na wypłatę świadczeń 7.535,1 tys. zł, a na koszty obsługi 114,7 tys. zł. Dotacja na koszty obsługi zadań pobrana przez MOPS stanowiła 1,5% kwoty dotacji wykorzystanej na realizację zadań. Stosownie do przepisu art. 29 ust. 4 ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci koszty obsługi wynoszą 1,5% otrzymanej dotacji na świadczenie wychowawcze.

(dowód: akta kontroli str. 3-5, 29-30)

¹² Decyzja numer ŚRO.437.560.2016 z dnia 11.09.2017 r. – nienależnie pobrane świadczenie w kwocie 500 zł, rozłożono na 5 rat po 100 zł płatnych 10.10.; 10.11.; 11.12.; 10.01.; 12.02. Z kwoty tej uregulowano w dniu 10.10.2017 r. kwotę 100 zł; pozostałe raty nie zostały uregulowane. Decyzja numer ŚRO.437.371.2016 z dnia 09.10.2017 r. nienależnie pobrane świadczenie w kwocie 500 zł, termin zwrotu ustalono na dzień 31.10.2017 r., kwota nie została uregulowana.

¹³ Do zadań tego pracownika należało m.in. sporządzanie sprawozdań.

Główny księgowy MOPS wyjaśnił, że za podstawie obliczenia dotacji na koszty obsługi przyjął dotację wykorzystaną, a nie otrzymaną z uwagi na wątpliwości co do tego czy prawidłowe jest naliczanie dotacji na koszty obsługi również od tej części dotacji, która nie została wykorzystana.

(dowód: akta kontroli str. 195)

MOPS nie dofinansowywał środkami własnymi realizacji zadań w zakresie świadczenia wychowawczego.

(dowód: akta kontroli str. 29-30)

1.2. Świadczenia funduszu alimentacyjnego

W 2017 r. wypłacono 1.911 świadczeń z funduszu alimentacyjnego w łącznej kwocie 651,2 tys. zł, która stanowiła 79,5% kwoty zaplanowanej na ten cel (818,9 tys. zł¹⁴) i była niższa od kwoty wypłaconej z tego tytułu w 2016 r. o 95,8 tys. zł (tj. 12,8%).

(dowód: akta kontroli str. 6-28)

Kierownik MOPS wyjaśniła, że (...) *kryterium dochodowe określone w ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów pozostaje niezmienione od wielu lat, a wynagrodzenia pracowników rosną, co powoduje zmniejszenie liczby osób uprawnionych do świadczeń z tego tytułu.*

(dowód: akta kontroli str. 39-41)

W 2017 r. do Urzędu wpłynęło 148 wniosków w sprawach dotyczących świadczeń z funduszu alimentacyjnego, w tym 147 wniosków o ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego, z których 143 (tj. 97,3%) zostały rozpatrzone pozytywnie, a 3 (tj. 2%) negatywnie¹⁵. Przyczyną negatywnego rozpatrzenia wniosków było przekroczenie wysokości dochodu uprawniającego do otrzymania świadczenia określonego w art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów¹⁶.

(dowód: akta kontroli str. 37)

W toku kontroli analizie poddano 15 wniosków (tj. 10,5%) w sprawie przyznania świadczeń z funduszu alimentacyjnego¹⁷ rozpatrzonych pozytywnie i ustalono m.in., że:

✓ wszystkie wnioski spełniały wymogi określone w art. 15 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów oraz § 2 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 lipca 2017 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania, sposobu ustalania dochodu oraz zakresu informacji, jakie mają być zawarte we wniosku, zaświadczeniach i oświadczeniach w sprawach o ustalenie prawa do świadczenia z funduszu alimentacyjnego¹⁸;

✓ w żadnym ze zbadanych przypadków wysokość przyznanych świadczeń nie przekraczała kwoty określonej w art. 10 ust. 1 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, a dochód na osobę w rodzinie wnioskodawcy nie przekraczał kwoty maksymalnej określonej w art. 9 ust. 2 wyżej powołanej ustawy;

✓ wypłaty świadczeń dokonywano terminowo i w prawidłowej wysokości. Na podstawie decyzji objętych badaniem w toku kontroli wypłacono świadczenia w łącznej kwocie 25 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 80-87)

¹⁴ Według projektu planu na 2017 r. przedłożonego do LUW 31.05.2016 r.

¹⁵ Jeden wniosek został wycofany przez wnioskodawcę.

¹⁶ Dz. U. z 2017 r. poz. 489, ze zm.

¹⁷ Na podstawie wniosków złożonych w 2017 r.

¹⁸ Dz. U. z 2017 r. poz. 1467.

Analiza podejmowania przez Urząd wymaganych czynności w stosunku do pięciu dłużników alimentacyjnych wykazała m.in, że:

- ✓ we wszystkich przypadkach złożono wnioski o przyłączenie się do postępowania egzekucyjnego, o których mowa w art. 27 ust. 3a ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- ✓ w przypadku jednego dłużnika MOPS podjął działania, o których mowa w art. 5 ust. 3 wyżej powołanej ustawy, a w przypadku czterech dłużników złożono zawiadomienia o uchyłaniu się od wykonywania obowiązku alimentacyjnego (art. 209 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny¹⁹),
- ✓ z czterema dłużnikami przeprowadzono wywiady alimentacyjne i pobrano oświadczenia majątkowe, o których mowa w art. 4 ust. 1 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, a jeden z dłużników został wezwany do dokonania powyższych czynności jednak nie odebrał wezwania ani nie stawił się w MOPS,
- ✓ informacje o zadłużeniu przekazano do Biura Informacji Gospodarczej, zgodnie z art. 8a ww. ustawy,
- ✓ w 2017 r. od tych dłużników wyegzekwowano łącznie kwotę 6.494,49 zł²⁰.

(dowód: akta kontroli str. 80-87)

Stan należności z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego (wraz z odsetkami za zwłokę) na dzień 31.12.2016 r. wynosił 7.590,3 tys. zł (należność główna – 5.533,1 tys. zł; odsetki za zwłokę – 2.057,2 tys. zł), a na dzień 31.12.2017 r. wzrósł o 771,1 tys. zł, tj. 10,2% i wynosił 8.361,4 tys. zł (należność główna – 6.060,9 tys. zł; odsetki za zwłokę – 2.300,5 tys. zł.).

Należności te (bez odsetek) wzrosły w stosunku do stanu na dzień 31.12.2016 r. o 9,5%.

Kwota zwrócona w 2017 r. przez dłużników alimentacyjnych z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego (205,8 tys. zł) stanowiła 31,6% kwoty świadczeń wypłaconych z tego tytułu (tj. 651,2 tys. zł).

(dowód: akta kontroli str. 88)

Dotacja otrzymana na realizację zadań w rozdziale 85502 w kwocie 5.685,5 tys. zł została wykorzystana w kwocie 5.662,8 tys. zł, w tym na: wypłatę świadczeń rodzinnych i z funduszu alimentacyjnego, składki emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego – 5.505,8 tys. zł oraz koszty obsługi ww. zadań – 157 tys. zł. Dotacja na koszty obsługi obliczona według przepisów art. 31 ust. 3 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów oraz art. 33 ust. 2a pkt 1 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych²¹ przysługująca MOPS wynosiła 157.611,04 zł, natomiast pobrano dotację w kwocie niższej o 627,71 zł tj. 156.983,33 zł.

(dowód: akta kontroli str. 89)

Główny księgowy MOPS wyjaśnił, że *jako podstawę obliczenia dotacji przyjęto kwotę wykorzystaną, a nie otrzymaną z uwagi na wątpliwości co do prawidłowości naliczenia dotacji na koszty obsługi również od tej części, która nie została wykorzystana.*

(dowód: akta kontroli str. 75)

¹⁹ Dz. U. z 2017 r. poz. 2204, ze zm.

²⁰ Kwota ta została zarachowana na należność główną: 4.168,98 zł i odsetki za zwłokę 2.325,51 zł.

²¹ Dz. U. z 2017 r. poz. 1952, ze zm.

Realizacja zadań w rozdziale 85502, obejmującym m.in. świadczenia z funduszu alimentacyjnego została dofinansowana środkami własnymi w łącznej kwocie 25,7 tys. zł²² (co stanowiło 0,45% łącznej kwoty wydatków poniesionych na realizację zadań w tym rozdziale). Ww. kwota została przeznaczona na koszty obsługi świadczeń.

(dowód: akta kontroli str. 29-30)

MOPS nie zwracał się o zwiększenie dotacji na realizację zadań w tym rozdziale.

Kierownik MOPS wyjaśniła, że *brakująca kwota dotyczyła wydatków na obsługę zadań w tym rozdziale. Z uwagi na fakt, że wielkość środków przysługujących na ten cel wynika z przepisów (ustawy o świadczeniach rodzinnych, ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów) Urząd nie składał wniosków o zwiększenie środków na ten cel, ponieważ z uwagi na powyższe zostałby on rozpatrzony negatywnie.*

(dowód: akta kontroli str. 39-41)

Ustalona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Stosownie do przepisu art. 25 ust. 8 ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci nienależnie pobrane świadczenie wychowawcze podlega egzekucji w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Egzekucja administracyjna może być wszczęta, jeżeli wierzyciel, po upływie terminu do wykonania przez zobowiązanego obowiązku, przesłał mu pisemne upomnienie, zawierające wezwanie do wykonania obowiązku z zagrożeniem skierowania sprawy na drogę postępowania egzekucyjnego, chyba że przepisy szczególne inaczej stanowią. Postępowanie egzekucyjne może być wszczęte dopiero po upływie 7 dni od dnia doręczenia tego upomnienia (art. 15 § 1 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji²³).

Analiza działań egzekucyjnych podjętych przez MOPS w stosunku do dwóch z trzech osób, które na dzień 31 grudnia 2017 r. miały zaległości z tytułu nienależnie pobranych świadczeń wychowawczych w łącznej kwocie 700 zł, co stanowiło 37,6 % należności z tego tytułu (tj. 1.860 zł) wykazała, że wezwania do zapłaty zaległości w łącznej kwocie 600 zł²⁴ zostały wysłane do ww. osób po upływie 67 dni (rata w kwocie 100 zł)²⁵ i 77 dni (kwota 500 zł) od terminu płatności²⁶.

(dowód: akta kontroli str. 61-67, 156-172)

Pracownicy MOPS, którzy realizowali te zadania²⁷ wyjaśnili, że przyczyną powyższego było nadmierne obciążenie zadaniami ich stanowisk pracy. W związku z powyższym w pierwszej kolejności wykonywali oni zadania związane

²² Kwota ta dotyczyła wydatków bieżących i składała się z następujących pozycji: wynagrodzenia osobowe pracowników i składki na ubezpieczenie społeczne pracowników – 18,8 tys. zł; zakup materiałów i wyposażenia – 0,7 tys. zł; zakup usług zdrowotnych – 0,2 tys. zł; zakup usług pozostałych – 6 tys. zł.

²³ Dz. U. z 2017 r. poz. 1201, ze zm.

²⁴ Wezwanie do zapłaty raty w kwocie 100 zł, której termin płatności wyznaczono na 10 grudnia 2017 r. wysłano 16 stycznia 2018 r. tj. 36 dni po upływie terminu płatności.

²⁵ W dniu 11 września 2017 r. została wydana decyzja w sprawie zwrotu nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego w kwocie 500 zł. Zwrot ww. kwoty rozłożono na pięć rat płatnych w okresie od października 2017 r. do lutego 2018 r. Rata z terminem płatności 10 listopada nie została uregulowana, a wezwanie do zapłaty tej kwoty zostało wysłane 16 stycznia 2018 r. tj. 67 po upływie terminu płatności. Osoba ta po otrzymaniu wezwania do zapłaty zadeklarowała zwrot zaległości do 15 marca 2018 r.

²⁶ W dniu 9 października 2017 r. została wydana decyzja numer ŚRO.437.371.2016, w sprawie zwrotu nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego w kwocie 500 zł. Termin zwrotu ww. kwoty ustalono na dzień 31 października 2017 r. Strona nie uregulowała zobowiązania, a wezwanie do zapłaty wysłano w dniu 16 stycznia 2018 r. tj. 77 dni po upływie terminu płatności.

²⁷ Zadania realizowane na polecenie kierownika MOPS. Zadania te nie były ujęte w zakresach czynności, uprawnień i odpowiedzialności pracowników realizujących te zadania.

z wydawaniem decyzji i wypłatą świadczeń, a w dalszej kolejności inne nałożone na nich obowiązki.

(dowód: akta kontroli str. 186-192)

Ocena częściowa

Dotacje zostały wykorzystane zgodnie z przeznaczeniem, świadczenia wychowawcze oraz z funduszu alimentacyjnego przyznawano i wypłacano zgodnie z obowiązującymi przepisami. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły zwłoki w podejmowaniu działań mających na celu wyegzekwowanie nienależnie pobranych świadczeń wychowawczych.

2. Sprawozdawczość

2.1. Sprawozdania Rb-50

W sprawozdaniach Rb-50 o dotacjach/wydatkach związanych z wykonywaniem zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami składanych za poszczególne kwartały 2017 r. kwoty badanych dotacji i sfinansowanych nimi wydatków zostały wykazane zgodnie z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej.

Ww. sprawozdania zostały przekazane z zachowaniem terminu określonego w załączniku numer 40 do rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 9 stycznia 2018 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej²⁸ oraz w załączniku numer 44 do poprzedzającego go rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 16 stycznia 2014 r. w tej samej sprawie²⁹.

(dowód: akta kontroli str. 90-155)

2.2. Sprawozdania rzeczowo-finansowe z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów oraz z wykonywania zadań z zakresu świadczenia wychowawczego

Stosownie do § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 września 2017 r. w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów³⁰ oraz poprzedzającego go rozporządzenia z dnia 21 grudnia 2015 r. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w tej samej sprawie³¹, sprawozdania kwartalne z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów były przekazywane wojewodzie drogą elektroniczną, w terminie do 15 dnia miesiąca następującego po upływie każdego kwartału.

Stosownie do § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 września 2017 r. w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu świadczenia wychowawczego³² oraz § 3 ust. 1 poprzedzającego go rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 lutego 2016 r. w tej samej sprawie³³ były przekazywane wojewodzie drogą elektroniczną w terminie do 7 dnia miesiąca następującego po upływie każdego miesiąca.

(dowód: akta kontroli str. 193-194)

Kierownik MOPS wyjaśniła, że nie dokonywano analizy efektów realizacji zadań w zakresie wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego i świadczenia

²⁸ Dz. U. poz. 109.

²⁹ Dz. U. z 2016 r. poz. 1015, ze zm.

³⁰ Dz. U. z 2017 r. poz. 1812.

³¹ Dz. U. z 2015 r. poz. 2324.

³² Dz. U. z 2017 r. poz. 1813.

³³ Dz. U. z 2016 r. poz. 212.

wychowawczego, ponieważ kryteria przyznania świadczeń z funduszu zostały ściśle określone w ustawie i każdy, kto te kryteria spełnia jest uprawniony do otrzymania świadczeń. Natomiast analiza sprawozdań rzeczowo-finansowych z realizacji tych zadań była dokonywana (nie zostało to jednak potwierdzone pisemnie) tylko pod kątem wysokości wypłacanych świadczeń w celu określenia kwoty środków niezbędnych na realizację ww. zadań w przyszłym roku.

(dowód: akta kontroli str. 39-41)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność w badanym obszarze.

IV. Wniosek

Wniosek pokontrolny

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli³⁴, wnosi o podejmowanie bez zbędnej zwłoki działań mających na celu wyegzekwowanie nienależnie pobranych świadczeń wychowawczych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Zielonej Górze.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosku

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Zielona Góra, dnia marca 2018 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Zielonej Górze

p.o. Dyrektora
Włodzimierz Stobrawa

Kontroler
Anna Huziej
główny specjalista kontroli
państwowej

.....
podpis

.....
podpis

³⁴ Dz. U. z 2017 r. poz. 524.

